

עם האדמו"ר רח"מ מויזניץ זצ"ל

רבינו היה בקשרי ידידות עם הגה"ק רח"מ מויזניץ זצ"ל, והגיע פעם לבקר בבית רבינו בירושלים ברח' אדמון, ורמז לו לרבינו שגם לו יש הכח הנמשך מכל צדיקי עולם מימות הבעש"ט זי"ע א לפעול ישועות לבנ"י וכו' וסיים בברכת למען יאריך ימים על ממלכתו, והיה מחשיב מאד את רבינו.

והיה רבינו נפגש עמו פעמים רבות פנים אל פנים בימי חול המועד פסח. ותמיד קירב את רבינו מאד. ופעם אחת אמר לרבינו אני הנני איש שמח בטבעי ואתם איש ירא שמים, בואו ונעשה חליפין אני אתן קצת מדילי ואתם תשפיעו עלי משלכם, ותמיד נסע רבינו לבני ברק עם כל בניו בחוהמ"פ לקבל פניו זולת בשנתו האחרונה הקדים וקיבל פניו בחוהמ"ס, ואכן נסתלק סמוך לחג פסח, זי"ע א.

[1234567]

ובאחרית ימיו אולי בשנתו האחרונה ראיתי בעיני שבכה לפני רבינו שיתפלל בעדו שיבריא, ואמר לרבינו כי ידוע מהבעש"ט זי"ע כי חור קטן בגוף הוא חור גדול בנשמה. ושאל את רבינו האם ניגש בעצמו לפני התיבה ל"שוכן עד" וכאשר השיב רבינו בחיוב החשיב הדבר ואמר גם אני באם היה הדבר בכוחי הייתי עושה כן.

וסיפר לרבינו בבכיה המעשה בהרה"ק רמ"ל מסאסוב זי"ע שכאשר שחה בצל רבינו הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע אמר על הכתוב ופסח ה' על הפתח שפרש"י ודליג, שכאשר נכנס השי"ת למצרים להוציא את בנ"י וראה איך משוקעים יושבי הארץ בטומאה וגילולים אזי כאשר הגיע וראה בית יהודי קפץ ורקד כביכול מתוך שמחה "כאן דר יהודי", ובאומרו כן היה מקפץ ומרקד הרה"ק רמ"ל על השלחן באמרו כאן גר יהודי (אמיתי). וסיפר זאת האדמו"ר מויזניץ בבכיה, ואולי רמז בזה על רבינו (ובהיותי צעיר אז מאד לימים לא הבנתי).

ופעם סיפר לרבינו על חותנו מרן בעל "שומר אמונים" זי"ע שכאשר רק הודיעו לאביו בעל "אהבת ישראל" כי מגיע מרן לבקרו, קפץ מיד ממקומו ברוב התרגשות ורץ לקראתו לקבל פניו וכמעט נפל לארץ. וכידוע כי רבינו בעל שומר אמונים קראו בתואר "דער זיסער צדיק" ואמר כי מדותיו חידוש היו אף בימי הבעש"ט כיצד שהיה נקי מנדנוד קנאה ושנאה. ובדרך כלל היה נוסע אליו לשבת פרה והיה מכבדו הרה"ק מויזניץ בעליית שישי.

עם האדמו"ר מגור בעל "בית ישראל" זצ"ל

היה בקשרי ידידות עם האדמו"ר הגה"ק בעל הבית ישראל מגור זצ"ל, והלך רבינו רבות לבקרו, והוא היה מגיע להשתתף בכל שמחות רבינו בפנים צוהלות למאד.

וכמה פעמים נתכבד רבינו בברי"מ להיות המוהל כאשר הוא היה הסנדק.

והיה רבינו מתייעץ עמו בכמה שאלות קשות.

וכאשר החלו מנהלי הת"ת דגור ליקח תמיכה מהשלטון באה"ק דרך משרד החינוך (השמד) הלך רבינו עם הגה"ק רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל לדבר עמו בענין זה. ואז הורה למנהלים לחדול מכך, ואכן הפסיקו אז ליטול תמיכה מהם.

וזכורני כי אחר הסתלקות הבית ישראל זי"ע אמר עליו רבינו הייתי אצלו וראיתי שאין אצלו ענין של שום חשבונות של ממון וכבוד, שהיה כולו לשם שמים.

ופעם הוכיח רבינו זי"ע לאיש בהול בקנאות יתירה אשר פער פיו נגד הרה"ק הגנ"ל, ואמר לו האיך תרהיב בנפשך לדבר על מי שהיה מופלג מאד בקדושה וכו', הגם כי בשיטה יש לנו דיעה אחרת אבל חלילה לפסול הצדיקים, חס מלהזכיר.

ולפני החגים הלך תמיד רבינו לבקרו עם כל בניו. וגם הוא החזיק מאד מרבינו ושמעתי מפי רבינו זי"ע שהיה מוצא אותו פעמים תכופים כאשר היה מגיע לבקר בהיכל קדשו של מרן בעל "שומר אמונים" מדי שבת בשבתו בסעודה שלישית והיה מחביא עצמו בין המעילים התלויים, בכדי שלא יכבדוהו. והיה שוהה שם עד שהדליקו הנרות, וכאשר הודלק האור הלך לו לדרכו.

וגם עם אביו הגה"ק בעל אמרי אמת היה למרן בעל "שומר אמונים" הרבה קשרי ידידות.

ופעם דיבר רבינו ואמר כי שלשה צדיקים בדור האחרון הקימו מחדש את היהדות החרדית מרן רביה"ק מסאטמר זי"ע"א וכן הגה"ק האמרי חיים מויזניץ זצוק"ל והגה"ק הבית ישראל מגור, אשר הקימו עולם של חסידות וטהרה כאן באה"ק, והתבטא במליצה "על שלשה צדיקים העולם עומד".

בעת הלוויית אחד מחשובי האדמורי"ם נפגש עם האדמו"ר בעל "בית ישראל" מגור זצוק"ל, אשר תינה בפני רבינו צער על הצדיקים אשר נאבדו מאתנו, ואמרו זה לזה "דור הולך ודור בא". אוצר החכמה

עם האדמו"ר מסקולען זצ"ל

עם האדמו"ר הגה"ק מסקולען זצוק"ל היה רבינו בקשרי ידידות גדולה, וכאשר הגיע לירושלים, נמל עמו רבינו כל בניו לבקרו ולשמוע דברי תורה מפיו, וביקש הימנו לברך את בניו, והחשיב מסירות נפשו הגדולה בהצלת אלפי ילדי בני ישראל ברוסיה מצפרני הרוסים הטמאים שר"י, וכן החשיב ענותנותו כי רבה.

עם האדמו"ר מאמשינוב זצ"ל

אח"ח 1234567

עם הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זצ"ל, אשר רבינו היה דר בדירתו ברח' סלונים היה רבינו בקשרי ידידות.

עם הרה"ק מסטיטשין זצ"ל

רבינו היה בידידות מרובה עם הרה"ק מסטיטשין זצ"ל, ולקח פעם א' את בניו לבארא פארק במיוחד בכדי לראותו ולהכירו, ובאחת הפעמים לקח רבינו אתו טעיפרקורדער וביקש מהרה"ק הנ"ל שיזמר בתוך הקסטה כמה ניגונים אשר רבינו מאוד רצה להכיר, ואכן עשה כך וזימר לפני רבינו ורבינו שמח בזה מאוד.

עם הגה"צ רבי ישראל יצחק רייזמאן זצ"ל

רבינו למד בחברותא עם הגה"צ רבי ישראל יצחק רייזמאן זצ"ל חבר הבד"ץ דפעיה"ק ת"ו, וקשרי הידידות עם הגאון הנ"ל היה מן המפורסמות. ומתאמרא משמיה שהתבטא איך תאמרו שדורינו דור יתום כל זמן שעוד חיים עמנו תרי קדושים אלו הבית ישראל מגור ורבינו זי"ע.

עם האדמו"ר מסלאנים בעל "ברכת אברהם" זצ"ל

רבינו היה ידיד נאמן עם האדמו"ר מסלאנים זצ"ל בעל "ברכת אברהם" ושאב ממנו הרבה מעשיות מצדיקי קדם.

עם האדמו"ר מהר"י מראחמסטריווקא זצ"ל

עם הרה"ר רבי יוחנן מראחמסטריווקא זצ"ל ^{אוצר החכמה} היו לרבינו קשרי ידידות גדולה, והיו מגיעים לבקר זה את זה.

עם האדמו"ר מביאלא זצ"ל

האדמו"ר מביאלא זצ"ל עמד בקשרי ידידות עם רבינו זי"ע, וזכורני שבכל פעם שהיה מגיע רבינו זי"ע לבקרו בביתו נאווה קודש, היה מסתגר עם רבינו זי"ע איזה זמן. ובמכתב הזמנה ששלח לכ"ק רבינו זי"ע להזמין לנישואי בנו חתם ידידך יחיאל יהושע, באופן שלא חתם בו לאף אחד בעולם (מעדות נאמן ביתו הרה"ח ר"ש עקשטיין הי"ו שנמצאת חתימה זו ברשותו).

וידוע גודל דביקותו של הרה"ק מביאלא זצ"ל בכ"ק מרן בעל "שומר אמונים" ובספריו הק' שכאשר מצא אחר המלחמה ספרו הק' שלחן הטהור נתדבק בו כל ימי חייו, וראיתי כאשר הייתי בשלחנו הטהור בליל שב"ק שאמר הזמירות מספר שלחן הטהור ומתוכו אמר הקידוש בהתלהבות מרובה שהיה פתוח לפניו בעת הקידוש ועיין בו בעת אמירת הקידוש. ואין לשער בכמה אהבה ודביקות דבק בכ"ק מרן הק' זי"ע ובספריו הק'. ובאגרת קדשו הידועה כתב עליו דברים נוראים. ואמר על מרן הק' הלא הוא הבעש"ט בדורינו. וכן היה הולך בערב יום הכיפורים מידי שנה למקוה הטהרה של מרן הק' זי"ע דייקא. וביומא דהילולא דליה ו' ניסן היה עולה לציון קדשו, ומרוב פחד לא הרהיב עצמו לגשת והיה עומד ומתפלל מרחוק קצת בהתרגשות מרובה.

עם האדמו"ר מלעלוב זצ"ל

רבינו היה בקשרי ידידות עם צדיקי ומנהיגי העולם. וזכורני כאשר שהה בטבריה, ובאותו פרק שהה שם ג"כ האדמו"ר הרה"ק רמ"מ מלעלוב זצ"ל, אשר היה ג"כ מחותנו, ונסעו מדי יום יחד ברכב א' למרחצאות, ושם הלכו כל א' למרחץ מיוחד, ודיברו ביניהם כמה וכמה דברי ידידות, ובשעת הדרך היה כל א' מעיין בספר משלו.

ובזכרוננו שבא פעם א' הרבי מלעלוב לבקר את רבינו בביתו נאווה קודש במאה שערים ושוחחו ביניהם, ובתוך הדברים ביקש הרבי מלעלוב זצ"ל מאנשיו ליתן לו ציגאר (סיגריה) לעשן. והחזיר פניו אל רבינו ושאל האם גם הוא חפץ

בכך, וענה רבינו בשלילה, והוסיף ואמר כי הגה"ק משינווא זי"ע אמר שמי שמעשן ואינו יודע הכוונות, או שמריח טבק ואינו יודע הכוונות פארפאטעקט ער (מלכלך הוא) את פיו ואת חוטמו. וסיים ואמר בוודאי הרבי מלעלוב יודע אבל אני אין אתי יודע עד מה. נענה הרבי מלעלוב זצ"ל ואמר אף אני איני יודע כוונות אלא שכן ראיתי אצל זקני הרה"ק רבי דוד בידרמן מלעלוב זי"ע.

ובתוך השיחה ראיתי שנתלהב הרבי מלעלוב זצ"ל מאד וצעק בנוסח שלו "לפניו נעבוד ביראה ופחד" עד שכמעט נפל מכסאו לארץ, ואחזו בו, ואחר שנתיישב במקומו אמר לרבינו שסבור הוא לפרש כפל הלשון ביראה ופחד, ביראה היינו כמשמעו, ופחד היינו שיש לפחד איך נראית היראה שלנו וכמה הננו רחוקים מן היראה האמיתית.

והרבי מלעלוב זצ"ל היה כמה פעמים מרבה בשבחו של רבינו זי"ע, וכן כמה מבניו היו מסתופפים לרוב אצל רבינו זי"ע לראות עבודתו בקודש וללמוד הימנו.

וכאשר באו בקשרי שידוכין יחד והתקיימה שמחת הנישואין בביהמ"ד של רבינו בירושלים היה זה מחזה רב לראות שני הצדיקים עובדי ה' ברקידתם.

וסיפר הרה"ק מלעלוב זצ"ל לפני רבינו זי"ע כי בימי עלומיו היה יוצא ונכנס כמה פעמים אצל מרן הקדוש בעל "שומר אמונים" זי"ע לראות עבודתו בקודש, ופעם אחת כאשר הגיע להתפלל עמו שלח אותו מרן הק' להיות שליח ציבור לפני העמוד שחרית. וסיפר כי ככל שהגביה יותר קולו ראה שאין יכול להשוות קולו לציבור אשר התפלל בהתלהבות וקול רם, ונצטער על זה כי רצה שלא יגביהו העונין אמן קולם יותר מן המכרך.

עם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל

הרבי היה ג"כ בידידות גדולה עם הגאון האדיר רבי משה פיינשטיין זצ"ל וביקר אותו כמה פעמים בחו"ל ופעם אחת בא"י. והתבטל מאד בפני רבינו וכיבדו בכבוד רב. והבטיחו לבא לבקר מוסדות רבינו זי"ע, אולם לבסוף התנצל כי לא איסתייעא לו מלתא. ונתן המלצה נלהבת לטובת הישיבה הק'.

ונזכרתי כאשר רבינו זי"ע הלך לבקרו במעונו בארה"ב בפעם האחרון, וחקר ושאל על מצב הישיבה הק' ועל הצלחת רבינו במסעו, ולמשך כמה זמן אמור רבינו לשהות בארה"ב.

ואח"כ החלו שוחחים בענין ביאת המשיח, ואמר שהרי נאמר בכתובים ובדברי חז"ל רבים כי יהיו כל אותם הסימנים, ושיהיה הסתר פנים ואז תצמח הגאולה, וא"כ בודאי שבמהרה צריך הדבר להתקיים (אין זכור לי בדיוק, אולם בערך כדברים הללו).

לאחר מכן קם מכסאו והלך ללוות את רבינו לחוץ, והלך לאורך הפרוזדור הגדול אשר מחוץ לביתו עד שהגיעו למקום המעלית (עלעועיטער) ורצה ללחוץ בעצמו על הכפתור ואמרו לו כי כבר לחצו. והמתין שם קרוב לעשרה דקות (מינוטין) עד שהגיעה המעלית (כי היתה עמוסה בבני אדם, שהיה מתגורר בבנין גדול) ורק אז חזר לביתו.

וכאשר שב רבינו מן הביקור הפליא את תמימותו ופשטותו בענוה יתירה. אח"כ 1234567 וסיפר כי בחור מבוהל התקשר פעם להגרמ"פ בעזות ובדרך נזיפה, והגרמ"מ לא ענהו דבר אלא נהג בענוה יתירה. ואמר כי מכבר שמע על הגרמ"מ כי הוא שפל ברך ועתה ראו עיניו בזה.

ואמר רבינו זי"ע כי לכך זכה לכל הכבוד הזה, כמאז"ל כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו, ומאן דזעיר איהו רב כדאיתא בזוה"ק.

עם האדמו"ר ממכנובקה זצ"ל

כאשר נסע עם הבנים לבני ברק הלך לבקר אצל הרה"ק האדמו"ר ממכנובקה זצ"ל וביקש הימנו לברך את הבנים. והחשיבו רבינו לאחד מהצדיקים מדור הקודם האמיתיים. ותמיד חקר ודרש לשלום בית רבינו ומשפחתו.

עם הגה"צ רבי יצחק יעקב ווייס זצ"ל בעל "מנחת יצחק"

על פי השתדלותו ועצת קדשו, בהתיעצות של רבו הק' מסאטמער זי"ע הביא רבינו את הגאון האדיר בעל מנחת יצחק זצ"ל לירושלים עיה"ק תובב"א לכהן פאר בה ברבנות והנהגת בד"צ העדה החרדית.

וסיפר לי השו"ב ממאנטשעסטר המפורסם לירא שמים ומבין, כי רבינו חקר ודרש אצלו בענין זה, והעביר רבינו אח"כ כל השיחה עמו מלה במלה לרבו הגה"ק מסאטמער זי"ע, אשר שמע זאת היטב, וזה היה א' מהפעולות אשר הכריעו בהבאת הגאון הנ"ל.

בעל המנחת יצחק זצ"ל נענה פעם לאחד מאנשי ביתו בזה"ל, איך האב נאך קיינמאל נישט געזעהן אזא ירא חטא ווי דער רבי"ן פון תולדות אהרן (מעולם ^{אוצר החכמה} לא ראיתי כזה ירא חטא כהאדמו"ר מתולדות אהרן).

מנהגו של רבינו היה ללכת בחול המועד לבקר אצל גדולי ומאורי הדור, ובמשך השנה כאשר היתה מתעוררת אצלו שאלה שלא יכול להכריע בה בעצמו, רשם הענין והמתין להודמנות בה יפגש עם גדולי ישראל לדון עמהם בנידון.

ופעם אחת כאשר בא רבינו לביקור אצל בעל המנחת יצחק זצ"ל הרצה בפניו שאלה שלא ידע להכריע בה, ושטח בפניו הצדדים לכאן ולכאן בענין שהיה תלוי בשיקול הדעת. תשובת המנח"י היתה כי איך שהוא מנהגו של רבינו בזה כך היא ההלכה (ווי אזוי דער רבי פירט זיך אזוי איז די הלכה). ורבינו לא נחה דעתו בדבר, בהיותו כידוע איש הלכה מובהק ונתגדל בין חסידי הגה"ק משינווא זצ"ל אשר היה דעתו שלא לזוז מן ההלכה אפי' זיז כלשהוא, ושאל רבינו בשנית שאלתו ושוב השיב המנח"י כתשובתו הראשונה. ובראות רבינו כן עבר לדבר בענין אחר, וכך דיברו ביניהם בהכנעה וביטול זה אל זה. וכאשר פנה רבינו לצאת ויצא המנח"י ללוותו החוצה, לפני שנפרדו עצר רבינו והעלה שוב שאלתו, אולם המנח"י בשלו חזר ואמר כבר אמרתי לרבי כי איך שהרבי נוהג כך היא הלכה.

אולם רבינו לא נח ולא שקט, ואח"כ הלך לבקר בבית הגרמ"א פריינד זצ"ל ושחו ודנו בענין כדרכה של תורה עד שלבסוף הגיעו להכרעה בענין.

עם האדמו"ר בעל לב שמחה" מגור זצ"ל

זכורני כמה היה נהנה רבינו מאד כאשר מצא מנהיג ישראל אשר הוא בעל הכנעה ופשטות בלי שום יוהרא.

וכאשר עלה האדמו"ר הגה"צ רש"ב מגור זצ"ל על כס ההנהגה שיבח רבינו מאד ענותנותו.

ובעיני ראיתי כמה היה מתבטל עד מאד כאשר ישב בפני רבינו זי"ע.

וקודם שעלה על כס ההנהגה, כאשר שהה רבינו בא בעת סעודה שלישית לשהות במחיצת רבינו משך כמה שעות. וישב בצדו בהכנעה גדולה מהחל ועד כלה.

וכאשר עלה על כס ההנהגה ונתמנה לרבי הלך רבינו לבקרו, וכאשר שאלו רבינו מה שלום הרבי מגור השיב ואמר הרבי מגור כבר עושה טוב בשמים (וכיון בדבריו על אחיו האדמו"ר הגה"ק בעל בית ישראל זי"ע).

וכאשר נפגש עם רבינו ובא לבקרו בבית מלונו בטבריה, אין לשער כמה התבטלות והערצה הראה לרבינו והלך בעצמו להביא פירות או שקדים וי"ש וכוסות וכו', ולא הרשה לאף אחד מאנשיו לסייעו.

ובליל שב"ק התפלל במנין רבינו בישיבת אור תורה. והתבטל כליל לרבינו, ושלה רבינו שליח ציבור מחבורתו, וכאשר פתחו בניגון מרומם ושמח אשר חיבר רבינו זי"ע בחרוז "לא תבושי" היה מעלה ומוריד בידיו וכו'.

עם האדמו"ר מצאנז – קלויזנבורג זצ"ל

רבינו היה בקשרי ידידות עם הגה"ק מקלויזנבורג זצ"ל, והיה הגה"ק זצ"ל שואל הרבה על מצב שלום בריאותו של רבינו ומרבה בתפילה עליו, והיה שולח תמיד פריסת שלום אליו.

רבינו השתתף באחרית כוחו לנסוע לנתניה להלוייתו של כ"ק הגה"צ האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל, והיה זה כד' חדשים לפני נפילת רבינו זי"ע.

רבינו זי"ע סיפר שזוכרו עוד מימי נערותו שהיה שם דבר בכוחו הגדול בתורה בבקאות וחריפות, וההספד שאמר על אביו הרה"צ מרודניק זצ"ל וגם בכוחו הגדול בתפילתו.

פעם אחת הורה לבנו שיבא אתו לראות ולקבל פני אחד מצדיקי הדור, ולא הגיע הבן. והבין אביו שהוא מפני ששמע איזה דיבורים וכו' ואמר לו רבינו זי"ע הלא גם אנכי כאשר למדתי בישיבה הבחורים בישיבה דברו על הרה"ק ממונקאטש זצ"ל ולא נתפעלתי כלום אלא שפעם א' הגיע לגבולינו והתעצלתי מלקבל פניו, ועד היום הנני מתחרט על זה, וכן אתה ג"כ תתחרט. (והוסיף רבינו כי אמנם פעם אחת ראה בחלום את הרה"ק ממונקאטש והיה זה חלום אמיתי שכאשר ראה אח"כ תמונת קדשו היה זה דומה ממש).

פעם אחת נקרא רבינו להיות מוהל בברית מילה, כאשר הסנדק היה האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל, ורבינו בראותו אותו התבטל אליו לגמרי, ועמד לפניו באימה ויראה. בהיותו מאריך מאד בתפילה כדרכו בהתלהבות קודש, ואח"כ שאל רבינו את בניו האם כבר הלכו אליו לקבל ברכת פודש הימנו.

עם האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל

אוצר החכמה

קירבה מיוחדת היה לרבינו עם האדמו"ר הרה"צ מהר"ש מבאבוב זצ"ל מארה"ב, וקיבל ממנו כמה ענינים לבית צאנו.

והיה רבינו זי"ע משבח גדולת מעשי אביו האדמו"ר מהר"ש זי"ע הי"ד בעל קדושת ציון אשר החיה נפשות של בחורים צעירים רבים והפיה בהם רוח חיים, בסבלנות מיוחדת לשמוע ולחזק כאו"א בפשטות והחיה בהם נפש החיוני. והיה רבינו אוהב לשמוע שירי מנגינותיו שהם מלאים רגש.

וסיפר רבינו זי"ע פעם כי כששמע שבבאבוב אצל הרה"ק רב"צ זי"ע אפשר להרגיש אור וטעם גדול בעבודה וכו', עלה על מרכבה ונסע אליו, אבל כשהגיע לגבולי המדינה וראו הפקידים תעודת הפספורט שלו לא הניחוהו להכנס וע"כ לא זכה להיות אצלו.

עם האדמו"ר מריבניץ זצ"ל

כאשר הרה"ק המפורסם רח"ז מריבניץ זצ"ל הגיע לארצינו הק' בעלותו מרוסיה, החשיבו רבינו למאד. ודיבר במעלת מסירות נפשו לה' שהגיעה לאופן נעלה ביותר.

וכמה פעמים היו יחד בברי"מ כאשר רבינו שימש כמוהל והה"ק מריבניץ הסנדק. ופעם כיבדוהו בסנדקאות בבית מדרשו של רבינו ביום שב"ק, ונשאר שם עד כלום השבת, וערך עם רבינו יחד סעודה שלישית, וישב והתבטל בפני רבינו. ורבינו הושיבו על כסאו. ואח"כ עלה לחדר רבינו, ולבקשת רבינו ברך כל בני רבינו ואף גם לרבות הבנות.

וכן היה משתתף בשמחות רבינו. ופעם א' בא לשמחת שבע ברכות של א' מבני רבינו, ונערכה שם הצגה (שפיהל) בסיפור ארוך מהרה"ק ר"פ מקאריץ שהחזיר בעל עבירה בתשובה (המובא בסה"ק דברי אמונה מרבינו זי"ע) והרה"ק הנ"ל כמעט ולא הסיר מבטו משך כל הזמן מכל זה בתשומת לב רבה.

עם האדמו"ר מפשעווארסק זצ"ל

רבינו נתפעל מפשטות והכנעה של הגה"ק ר' יענקל'ע אדמו"ר מפשעווארסק זצ"ל באנטוורפן אשר היה עמו בידידות מרובה ונפגש אתו פעמים הרבה, והוא החשיב מאד את רבינו.

ופעם אחת ביקש מבנו בכורו של רבינו כ"ק האדמו"ר מתוא"י שליט"א להגיד לאביו שיעתיר בעדו לאריכות ימיו ושנותיו, בכדי שרבינו לא ישאר לבדו בעולם, ויהיה לו עוד אחד עמו אשר יעזרהו לפעול בתפילות עבור בני ישראל.

עם הגה"ק רמ"א פריינד זצ"ל

רבינו אשר למד בישיבת הגה"צ מהר"י מהוניאד זצ"ל היה חביב אצלו למאד, והיה אז ^{לאוצר החכמה} בריע וכאח להגה"ק רמ"א פריינד זצ"ל מרא דארעא דישראל. והימנו ^{הרה"ח 12345} למד נוסח התפילה לימים הנוראים כמובא בפרק מועדים וזמנים.

וכאשר דרו יחדיו בירושלים היתה הידידות ביניהם רבה ביותר בקשר ואחוה ללא גבול, והיו נפגשים ביניהם בכל עת מצוא. ורבינו היה אוהב לשמוע הימנו סיפורים ממרן הקדוש מצאנו זי"ע א"א אשר קיבל מזקיני הגה"ק מנאסויד זי"ע א"א.

וכן כאשר עלתה שאלה סבוכה וכדו' היה שולח לשאול חוות דעתו. וכן שאל ממנו כמה עניני מנהגים האידך היו נוהגים אצל רבותינו מקדם דור דור כאשר היה מקובל בידו.

וכאשר נחלה רבינו זי"ע בשנתיים האחרונות ראינו כמה היה מתרפק ומפציר בשארית כוחותיו בתפילות ובקשות לפעול עבורו ישועה. והיה מזכיר אותו כאשר דרש ואמר דברי תורה ברבים. והיה מסיים דבריו בבקשה וברכה שירחמו מן השמים ותבא רפואה שלימה לרבינו זי"ע.

שמעתי מהמשמש בקודש אצל הגה"ק הרמ"א פריינד זצוק"ל ששמע מרבינו זי"ע כי בדרך כלל כאשר מגיעים לבקרני רבנים או אדמורי"ם, והנני מכבדם לישוב על כסאי, מתחילים לסרב בדבר ולהשתמש מכך, אך כשבא הרמ"א זצ"ל הנני רואה ענוה אמיתית, שכאשר הנני מכבדו לישוב על כסאי מיד הוא יושב ואינו עושה עסק מזה בענוה של שקר, ואינו מתמם עצמו כאילו אינו רוצה.

וסיפר הגה"ק הרמ"א זצ"ל שהיה הממונה בישיבת אביו לצעירים אשר לא יכלו לשלוח אותם למרחקים ללמוד, ובישיבתם היו נוהגים בענינים רבים כדרך בית צאנז, וידוע כי בצאנז הקפידו שבחורים קודם הנישואין אין צריכים להתעסק בעניני חסידות וכי על הבחור בשנות בחרותו להשקיע ראשו ורובו בלימוד גפ"ת וראשונים, ורק אחר הנישואין אשר היו בימים ההם במוקדם בערך בגיל י"ד ט"ו, אז היו לומדים ועוסקים בספרי החסידות ודרכי החסידות, ומפני כן לא היו נוהגים בישיבתם לישוב הבחורים בצוותא בחבורה חדא, פן ואולי מחמת גילם

הצעיר יתפנה לבם לילך בדרכים משונות, והמתינו עד אחר הנישואין שתתישב דעתם.

והנה רבינו אשר היה מתגורר בבית הוריו בהוניאד, היה מנהיג חבורות לבחורים, וכאשר נודע הדבר להרמ"א זצ"ל הלך לעקוב מקרוב ולראות פני הדברים, וסיפר הרמ"א זצ"ל ניגשתי ושמעתי איך מלמד וקורא בפניהם מתוך איזה ספר, והיו הדברים נאמרים מפיו במתיקות ונעימות מופלאה והחדיר בהם יראת שמים אמיתית. ובראותו כן לא הרהיב בלבו למנוע הדבר.

עם האדמו"ר רי"מ מרחמטריזוקא זצ"ל

כ"ק האדמו"ר הגה"צ רבי ישראל מרדכי טברסקי, האדמו"ר מרחמטריזוקא זצוק"ל, היה מעריך את רבינו למעלה ראש, ופעם אמר כי אם רוצים בזמן הזה לראות ממראה העבודה ביום הכפורים, אפשר לראות זאת אצל הרבי מתולדות אהרן בעת תפילת מוסף ביום הכיפורים. [אנדר החסידים]

עם הגה"צ רבי רפאל בלום מקאשוי זצ"ל

הגה"צ רבי רפאל בלום ^{1234567 ת"ח} מקשוי הצוק"ל היה מקושר מאד לרבינו והיה מתבטל אליו מאד, וראיתי בהיות רבינו בויליאמסבורג שהגיע אל רבינו והתבטל בפניו ומסר לו פתקא, ובכה והפציר בפני רבינו שיפעל בעדו בענין מסויים במשפחתו.

ושמעתי (מבני של הרה"ח רש"י שליט"א) כי פעם בעת שהיה רבינו בארה"ב נזכר כי עדיין לא ביקר אצל הגאון מקאשוי, ונענה ואמר איך אשוב לארץ לפני שביקרתי אצל הקאשוי ער רב, ועשה רבינו כל מה שהיה יכול בכדי להתראות עמו, הגם שמחמת כן נבצר ממנו להשתתף באחת ממסיבות המגבית עבור הישיבה.

הגה"צ מקאשוי זצ"ל שלח את בני הרה"צ ר' אשר יעקב ללמוד בישיבת רבינו ולהתעלות תחת כנפיו, והיה עובד ה', והתפלל בדרך רבינו ביגיעה וכו', והיה איש חלש ביותר, ואחר נישואיו כאשר היה גובר חליו היה אביו הגה"צ זצ"ל מתקשר אל רבינו מחו"ל להזכירו בפני רבינו לטובה.